

Vysoká škola ekonomická v Praze
Národohospodářská fakulta

**NEDOSTATEČNÉ VYMEZENÍ
VLASTNICKÝCH PRÁV A JEHO VAZBA
NA KRVAVÉ DIAMANTY**

bakalářská práce

Autor: František Reif

Vedoucí práce: Ing. Ondřej Antoš

Rok: 2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatel **František Reif**
Studijní program **Ekonomie a hospodářská správa**
Obor **Národní hospodářství**

Název tématu: **Nedostatečné vymezení vlastnických práv a jeho vazba na krvavé diamanty**

Zásady pro vypracování:

1. Práce zkoumá, jak vymezení vlastnických práv ovlivňuje ekonomickou a politickou stabilitu země, která je charakterizována velkým nerostným bohatstvím, konkrétně pak diamanty. Teoretická část práce shrnuje dosavadní poznatky několika významných ekonomů v oblasti právního vymezení soukromého vlastnictví a jeho následné ochrany. Právě existence těchto dvou prvků je podmínkou pro stabilitu ekonomiky, její dlouhodobý růst a celkový blahobyt společnosti. V praktické části práce jsou tyto teoretické závěry aplikovány na problematiku takzvaných krvavých diamantů, jejichž existence byla zapříčiněna právě absencí soukromého vlastnictví a jeho ochrany v celé řadě afrických států. Poslední část práce dává odpověď na otázku, zda Kimberleyský proces, který řešil problematiku krvavých diamantů, může z dlouhodobého hlediska představovat pojistku proti jejich případnému dalšímu návratu na světové trhy.

Rozsah práce: 35 stran

Seznam odborné literatury:

1. ŠÍMA, J. *Právo a obrana jako zboží na trhu*. Praha: Liberální institut, 1999. ISBN 8090270158.
2. Conflict diamonds, Published by the United Nations Department of Public Information in cooperation with the Sanctions Branch, Security Council Affairs Division, Department of Political Affairs,. Updated 21 March 2001
3. Kimberley process reviews progress during 2007, Brusel, 31.10. 2007, IP/07/1632
4. LEONI, Bruno: *Právo a svoboda*, Praha : Liberální institut, 2007, 336 str., ISBN – 978-80-863-8950-9
5. ORUGON, PAUL: "Blood Diamonds" and Africa's Armed Conflicts in the Post-Cold War Era, World Affairs. Washington: Winter 2004. Vol. 166, Iss. 3; pg. 151
6. SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927
7. SNYDER, Richard- BHAVNANI, Ravi : Diamonds, Blood and Taxes: A Revenue-Centered Framework for Explaining Political Order, The Journal of Conflict Resolution, Vol. 49, No. 4, Paradigm in Distress? Primary Commodities and Civil War (Aug., 2005), pp. 563-59
8. ŠÍMA, Josef : *Ekonomie a právo*, 1. vydání, Praha : Oeconomica, 2004, 207 str., ISBN – 80-245-0749-8

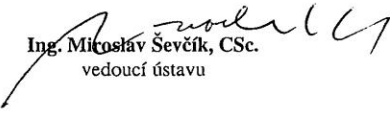
Datum zadání bakalářské práce: březen 2009

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2009

L. S.

František Reif
řešitel bakalářské práce

Ing. Ondřej Antoš
vedoucí bakalářské práce

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
vedoucí ústavu

doc. Ing. Jiří Schwarz, CSc.
děkan NF VŠE

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

František Reif

V Praze, dne 18. 6. 2009

Poděkování

Zde bych rád poděkoval vedoucímu práce panu, Ing. Ondřeji Antošovi za mnoho hodnotných rad a postřehů, které mi v průběhu psaní práce poskytl.

Abstrakt

Práce zkoumá, jak vymezení vlastnických práv ovlivňuje ekonomickou a politickou stabilitu země, která je charakterizována velkým nerostným bohatstvím, konkrétně pak diamanty. Teoretická část práce shrnuje dosavadní poznatky několika významných ekonomů v oblasti právního vymezení soukromého vlastnictví a jeho následné ochrany. Právě existence těchto dvou prvků je podmínkou pro stabilitu ekonomiky, její dlouhodobý růst a celkový blahobyt společnosti. V praktické části práce jsou tyto teoretické závěry aplikovány na problematiku takzvaných krvavých diamantů, jejichž existence byla zapříčiněna právě absencí soukromého vlastnictví a jeho ochrany v celé řadě afrických států. Poslední část práce dává odpověď na otázku, zda Kimberleýský proces, který řešil problematiku krvavých diamantů, může z dlouhodobého hlediska představovat pojistku proti jejich případnému dalšímu návratu na světové trhy.

Abstract

This work investigates how the delimitation of rights of ownership influences economic and political stabilities of the country which is characterized by large mineral riches, particularly by diamonds. Theoretical part of the work is summarizing actual knowledge of several important economists in a sphere of juridical delimitation of the private ownership and its subsequent protection. Precisely existence of these two elements is a condition for stability of economy, its long-term growth and entire welfare of society. In a practical part of the work these theoretical conclusions are applied to problems of so-called blood diamonds, existence of which was caused particularly by absence of private ownership and its protection in quite a number of African countries. The closing part of the work is answering the query if a Kimberley's process, which tried to solve problems of blood diamonds, can from the long-term point of view represent an insurance against their prospective further revert to the world-wide markets.

Klíčová slova

krvavé diamanty, vlastnictví, Sierra Leone, občanská válka, Kimberleýský proces

Keywords

blood diamonds, property, Sierra Leone, civil war, Kimberley process

JEL klasifikace

H560, K110, L720

JEL Classification

H560, K110, L720

Úvod	1
1 Vlastnictví a jeho chápání	3
1.1 Římské právo.....	3
1.2 Další vývoj vnímání vlastnictví.....	3
1.3 Příběh dvou pomníků	5
1.4 Tragedie obecní pastviny.....	6
1.5 Věžňovo dilema.....	6
1.6 Veřejný statek.....	7
1.7 Role státu a práva	8
1.7.1 Úkoly státu	8
1.7.2 Soudy.....	9
1.7.3 Ochrana státu.....	9
1.8 Monopol	10
2 Vliv práva a vymezení vlastnictví na vznik krvavých diamantů	13
2.1 Vznik diamantů	13
2.2 Dělení diamantů	14
2.2.1 Carat (karát).....	14
2.2.2 Color (barva)	15
2.2.3 Clarity (čistota).....	16
2.2.4 Cut (brus).....	17
2.3 Krvavé diamanty	17
2.3.1 Sierra Leone	18
2.3.2 Rozdíly zapříčiňující válku	29
3 Kimberlejský Proces.....	32
3.1 Co je Kimberlejský proces?.....	32
3.2 Jak Kimberlejský Proces funguje?	33
3.3 Problémy KP	33
3.4 Způsob řešení	34
3.5 Budoucnost a fungování.....	35
Závěr.....	37
Seznam zdrojů	2

Seznam zkratek

DRK	Demokratická republika kongo
GW	Global witness
KP	Kimberley process (Kimberleýský proces)
KPCS	Kimberley process certification system
NDMC	National diamond mining company
OSN	Organizace spojených národů
RUF	Revolutionary united front
SLST	Sierra Leone selection trust
UNAMSIL	United nations Mission in Sierra Leone

Úvod

Diamanty jsou jedna z nejobdivovanějších a nejvzácnějších komodit, která obzvláště v posledních letech hýbe celým světem. Diamanty si nachází své obdivovatele u mnoha odlišných lidí z mnoha odlišných důvodů. Vždyť co jiného dokáže vzbudit zájem u výrobce průmyslového zboží, mladé ženy toužící po zásnubním prstenu, či obyčejného člověka, který má jen chuť relativně bezpečně zhodnotit své přebytečné finanční prostředky.

Diamanty a celý diamantový průmysl jsou v současné době velice aktuálním a diskutovaným tématem a to především ze dvou hlavních příčin. Tou první je probíhající celosvětová krize a o diamantech se v této souvislosti hovoří, jako o relativně bezpečné možnosti uložení přebytečných finančních prostředků. Investiční diamanty dlouhodobě poskytují skoro až garantovanou míru výnosu, která je dostatečně vysoká na to, aby peníze ochránila před vlivy inflace. Tím druhým důvodem bývá spojení konfliktních, nebo-li tzv. „krvavých diamantů“ s financováním velice krutých občanských válek převážně v 90. letech 20.století v chudých částech afrického kontinentu.

Tato práce je zaměřena zejména na problematiku krvavých diamantů a jejich propojení s občanskými válkami v rozvojových zemích v některých částech Afriky. Již od nepaměti je ochrana vlastnictví a dostatečné vymezení vlastnických práv považováno za jednu ze základních funkcí dobře fungujícího státního aparátu.

První, teoretická část práce, se zaměřuje na shrnutí dosavadních poznatků několika významných ekonomů v oblasti propojení právního vymezení vlastnictví a jeho následné ochrany na prosperitu a správný a zdravý rozvoj ekonomiky dané oblasti a společnosti. V této části Vám budou nabídnuty dva hlavní názorové směry na potřebnost či nepotřebnost instituce soukromého vlastnictví a tato část práce bude také vysvětlovat základní ekonomické pojmy svázané s problematikou vlastnických práv.

Vždy mě fascinovaly diamanty a přes tuto svou zálibu jsem se mnohokrát sám sebe ptal, jakým způsobem vzniká prvotní přivlastnění surových kamenů a jejich nalezišť a jak je možné, že krvavé diamanty vůbec existují? V průběhu svého studia jsem si však všimnul, že na problematiku vlastnictví a jeho vymezení narážím velice pravidelně v mnoha různých oblastech, a že bývá velice častou příčinou mnoha konfliktů a sporů a proto jsem se rozhodl hledat propojení problematiky krvavých diamantů, které jsou spojeny s Afrikou, a dostatečného vymezení vlastnických práv.

Obzvláště chudé africké země, by mohly své nerostné bohatství, jakým přítomnost diamantů bezesporu je, využít jako základní stavební kámen svého stabilního růstu a rozvoje hospodářství. Avšak poměrně velké množství z těchto zemí, své nerostné zásoby utápělo v nekonečných a velice nákladných občanských válkách. Proto budou v druhé- praktické části aplikovány poznatky, které byly popsány v části teoretické, na problematiku krvavých diamantů v Sierra Leone a následně budou v této části vysvětleny další faktory, které hrály významnou roli v tom, jakým způsobem byly diamanty využity jednotlivými zeměmi, protože počáteční podmínky těchto zemí byly velice podobné, ale současný stav je nesrovnatelný.

Nástrojem na zamezení obchodu s krvavými diamanty se ve světě stal tzv. Kimberlejský proces, který má zamezit zapojení se do světového diamantového obchodu zemím, které nemají legitimní vládu a ve kterých jsou prodejem krvavých diamantů financovány kruté občanské konflikty, které s sebou nesou utrpení a bídu obyvatel země a následnou neprosperitu až téměř bankrot ekonomiky. V poslední části proto tato práce stručně popíše vznik Kimberlejského procesu, postupnou integraci celého světa a hlavně vysvětlí, jakým způsobem samotný Kimberlejský proces v současné době funguje, které země jsou jeho součástí a do jaké míry se mu podařilo potlačit obchod s konfliktními diamanty. V úplném závěru bude nalezena odpověď na otázku, zda-li je Kimberlejský proces dostatečně účinným opatřením proti budoucímu využití diamantů k vedení povstaleckých bojů.

1 Vlastnictví a jeho chápání

1.1 Římské právo

Ponoříme-li se do minulosti a začneme-li hledat první zmínky o vymezení vlastnických práv, pravděpodobně se zastavíme někde okolo roku 449 př.n.l., kdy vznikla první podoba tzv. psaného Římského práva tzv. zákon dvanácti desek. Římské právo mělo mnoho částí a v průběhu času bylo mnohokrát upravováno tak, aby pružně reagovalo na potřeby dané doby. Jednou z těchto částí byla i velmi propracovaná část vymezující vlastnictví a vlastnická práva, už v této době Římané znali a běžně používali pojmy, jako: zástava, obligace či pojištění. Římské právo bylo natolik dobře zpracováno, že se stalo základem pro evropský právní systém.¹

1.2 Další vývoj vnímání vlastnictví

Vzhledem k zaměření této práce bude pro naše potřeby výhodnější proplout dávnou minulostí a opětovně se zastavit až v dobách klasických ekonomů. Ti již chápali spojitost mezi správným a dostatečným vymezením vlastnických práv a samozřejmě jejich případnou dostatečnou ochranu, jako základ pro zdravý rozvoj a prosperitu.

„společenské faktory daleko zastiňují faktory přírodní“²

Přestože se na první pohled nabízí přisouzení životní úrovně, respektive blahobytu nerostnému bohatství, či klimatickým podmínkám, z historického hlediska můžeme téměř vždy najít spojitost mezi fungujícím společenským řádem a prosperitou, nebo naopak jeho narušením a zhoršením životních podmínek obyvatel.³

---

¹Zpracováno na základě

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%ADmsk%C3%A9_pr%C3%A1vo#Vlastnick.C3.A9_pr.C3.A1vo

² Šíma, Josef: Vlastnické právo vs. „Veřejný zájem“, Konzervativní Institut, Bratislava, 2006. citace: Rosenberg, Nathan a Birdzell, L. E. Jr.: How the West Grew Rich, Basic Books, 1985; Raico, Ralph: "Capitalism and the historians: The myths of capitalism" v Bouillon, Hardy: Do Ideas Matter?, The Centre for the New Europe, 2001 dostupné na: <http://www.libinst.cz/clanky.php?id=702>

³ Zpracováno na základě: Šíma, Josef: Ekonomie a právo. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 8024507498.

Je logické, že lidé jsou motivováni k zlepšování svých výsledků, v první řadě správně fungujícím řádem. Sám Adam Smith, otec politické ekonomie a zástupce Anglosaského osvícenství se k tomuto tématu byť nepřímo vyjadřuje.

„Není to laskavost řezníka, sládky, nebo pekaře, které vděčíme za to, že máme svůj oběd, nýbrž jejich zřetel na vlastní zájem. Nespoléháme na jejich lidskost, ale na jejich sebelásku, a nezdůrazňujeme jim naše potřeby, ale výhody které plynou jim.“⁴

Smithova neviditelná ruka trhu jasně hovoří o sloučení individuálních zájmů každého jednotlivce se zájmy společenskými a i lidská sobeckost způsobuje ve finále zlepšení situace všem. Ač to není na první pohled zřejmé, je zde možné spatřit spojitost mezi respektováním vlastnických práv a vytvářením bohatství samotnými jednotlivci, které pak následně vede k obohacování celé společnosti. Vlastní zájem je impulsem každého k zvyšování svojí efektivnosti práce a to jen za předpokladu, že platí jistota nedotknutelnosti osobního vlastnictví. Ve chvíli, kdy si nebude nikdo jistý nedotknutelností svého vlastnictví, nebude důvodu pro jakoukoliv snahu jednotlivců. Je jasné, že racionálně uvažující člověk nebude mít důvod k vymýšlení inovací, zvyšování svých schopností či jen většímu pracovnímu nasazení, když pak bude mít kdokoliv možnost přijít a výtvoř jeho práce si beztrápně přisvojit.

Naproti tomu od dávných věků prochází napříč časem společností myšlenka o nadbytečnosti institutu vlastnictví. Například Krištof Kolumbus byl po objevení Ameriky velice překvapen způsobem života domorodých indiánů. Tito vesničané žili v hojnosti a naprosté spokojenosti, přestože význam slova „vlastnit“ vůbec neznali a znát nepotřebovali.⁵

Tuto myšlenku nadále rozvíjeli a zastávali představitelé Francouzské revoluce. Jejím hlavním zástupcem byl Jean Jaques Rousseau, který byl zastáncem návratu k přírodě, přestože paradoxně sám do přírody téměř nechodil. V soukromém vlastnictví viděl pramen zla a ochrana vlastnictví si podle Rousseaua vynutila vznik státu a církve.⁶

Jako posledního, avšak z hlediska současnosti pravděpodobně nejvýznamnějšího, průkopníka nepotřebnosti vlastnictví zmíním Karla Marxe, jehož myšlenky v jeho podání

---

⁴ Zpracováno na základě: Holman, Robert a kol., Dějiny Ekonomického myšlení, 3. vydání, Praha: C.H. Beck, 2005, kapitola 4.2.2, Laissez faire a neviditelná ruka trhu, str. 51.: citace (Smith, 1910, kniha 1.,s. 13)

⁵ Zpracováno na základě: Šíma, Josef, *Ekonomie a právo*. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 8024507498, kapitola 1.

⁶ Zpracováno na základě přednášek z Politických ideologií pana MUDr. Romana Jocha

posloužily jako základ komunismu. Marx hledal v soukromém vlastnictví spojitost s vykořisťováním dělníků. Soukromé vlastnictví má za následek rozdělení společnosti na část vlastníků a část nevlastníků. Nevlastníci jsou nuceni pracovat pro vlastníka výrobního faktoru a jelikož dělníková práce vytváří hodnotnější produkt, než je jeho plat, dochází tak k vykořisťování ze strany majitelů. Dělníci sice nebyli nuceni pracovat násilím, ale Marx vysvětluje, že dělník si sice mohl svobodně vybrat, pro kterého kapitalistu se rozhodne na základě smlouvy pracovat, ale z absolutního hlediska nemá jinou možnost, než být vykořisťován, protože kromě svých rukou nic nevlastní. Marx předpovídal velkou ekonomicky-společenskou revoluci jejímž hlavním cílem bude zrušit veškeré soukromé vlastnictví a tím i zamezit dalšímu vykořisťování dělnické třídy.⁷

1.3 Příběh dvou pomníků

Marxovi předpovědi se nevyplnily a bylo prokázáno, že jeho myšlenky týkající se vlastnictví nejsou správné. Čas ukázal, že k prosperitě je soukromé vlastnictví nutností a že vlastnictví soukromé je vždy efektivnější, než vlastnictví společenské respektive státní. Holman ve své knize *Ekonomie* udává jako příklad „Příběh dvou pomníků“. V tomto paradoxním příběhu popisuje Richard Morais svoji návštěvu Marxova a Smithova pomníku. Adam Smith, který celý život prosazoval *Laissez faire*, neviditelnou ruku trhu a nedotknutelnost soukromého vlastnictví, je pochován na státním hřbitově v Edinburghu. Jeho hrob je zanedbaný, plný odpadků a nikdo se o něj nestará. Na druhé straně Karl Marx, který byl zastáncem kolektivního vlastnictví, leží na soukromém Londýnském hřbitově. O jeho hrob je vzorně pečováno, je několikrát denně oprašován a to vše jen díky soukromému vlastníkovi hřbitova, který si za návštěvu nechává platit vstupné, ale na oplátku se o svůj „výrobní faktor“ velice dobře stará.⁸

---

⁷ Zpracováno na základě: Holman, Robert a kol., *Dějiny Ekonomického myšlení*, 3. vydání, Praha: C.H. Beck, 2005, kapitola 7, Karl Marx, str. 137-148.

⁸ Zpracováno na základě: Holman, Robert: *Ekonomie*, 4. aktualizované vydání, Praha : C.H. Beck, 2005, kapitola Vlastnictví, Příběh dvou pomníků, str. 362. (R.C. Morais: *Tale of Two Tombs*. Forbes, 12.11.1990)

1.4 Tragedie obecní pastviny

Jako další příklad potvrzující neefektivnost veřejného vlastnictví a volných zdrojů bych použil velice známou „*Tragédii obecní pastviny*“. Tento článek byl vydán v roce 1968 Hardinem Garrettem v časopise science a od té doby bylo napsáno nepřehledné množství variací na stejné téma. Všechny tyto články však vesměs hovoří o tom samém. Princip je založen na společném vlastnictví určitého statku (v tomto případě pastvina), tento statek by kapacitně dostačoval všem v případě jeho uváženého využívání pro uspokojení potřeb jednotlivců. V praxi to ale vždy dopadne tak, že každý jednotlivec se snaží z veřejného statku utržit maximum pro sebe a využít ho jak jen to je možné a to ve finále vede k destrukci statku a celkovému zhoršení situace všech.

1.5 Věžňovo dilema

Jednání lidí se může zdát být na první pohled nesmyslné, ale jednoduše ho dokáže vysvětlit například teorie her, respektive konkrétně věžňovo dilema. Ve většině případů je věžňovo dilema ilustrováno na zjednodušeném příkladu dvou zlodějů, kteří byli zadrženi policií a jsou oba vyslýcháni odděleně. Každý z nich má možnost vypovídat, či nevypovídat. Pokud budou oba mlčet, budou drženi oba ve vazbě měsíc a pak budou propuštěni pro nedostatek důkazů. Další možností je, že jeden bude vypovídat a druhý mlčet, v takovém případě bude ten, co mlčel odsouzen na 20 let a ten druhý, který vypovídal, dostane 1 rok odnětí svobody. Třetí možností je, že oba budou vypovídat a oba dostanou mírnější trest v trvání 10 let, jako polehčující okolnost, protože spolupracovali s policií. Pro lepší ilustraci jsem vytvořil tabulku.

Tabulka č. 1: Věžňovo dilema

		Vězeň 1 MLČÍ		Vězeň 1 VYPOVÍDÁ			
Vězeň 2 MLČÍ			1 měsíc		1 rok	1. kvadrant	2. kvadrant
		1 měsíc		20 let			
Vězeň 2 VYPOVÍDÁ	2		20 let		10 let	3. kvadrant	4. kvadrant
		1 rok		10 let			

Zdroj: Vlastní tvorba excel

Z naší tabulky už jasně vyplívá, že nejvýhodnější pro oba by bylo mlčet, ale to samozřejmě platí jen za předpokladu, že se mají možnost domluvit. V podmínkách, které jsou pro aplikaci věžňova dilematu definovány, však vězni takovou domluvu udělat nemohou a tak se pro každého z nich dle teorie her stává nejvýhodnější variantou vypovídat, protože podle této teorie je nejvýhodnější takové řešení, které v nejhorší možné variantě výsledku pro „hráče“ znamená nejnižší trest. Z toho vyplívá, že oba věžňové budou pravděpodobně vypovídat a oba budou nakonec uvězněni na 10 let.

Tento výsledek se nazývá Nashova rovnováha. Věžňovo dilema se také obvykle využívá k vysvětlení nefunkčnosti kartelové dohody, kde se sice strany mohou mezi sebou domluvit a tím se narozdíl od věžňů dostat do pro ně nejvýhodnějšího 1 kvadrantu, ale kvůli ilegálnosti kartelových dohod není možné jakékoliv porušení dohody trestat a případně se domáhat potrestání a tak se zúčastněným firmám vyplatí kartelovou dohodu porušit a tím se opět dostáváme do Nashovi rovnováhy.

Nyní se vrátíme zpět k tragédii obecní pastviny. Když se povzneseme nad dva vězně řešící dilema, zda vypovídat či nevypovídat, dostáváme se v tragedii obecní pastviny k velice podobnému modelu. Pastevci řeší dilema, zdali nadměrně spásat, nebo nespásat a pro oba je dle teorie her výhodnější vysát z pastviny její maximum i když to v závěru bude znamenat zhoršení podmínek pro všechny. Zde se nabízí námitka, že pastevci nejsou od sebe drženi násilím a tím pádem se mohou domluvit. Tuto námitku však vysvětluje pravděpodobná existence vysokých transakčních nákladů na domluvu všech pastevců a tak dohoda selhává.

1.6 Veřejný statek

Dalším neméně důležitým pojmem je veřejný statek, a ačkoliv se to na první pohled nezdá, pro následující praktickou část to bude pojem klíčový, a proto považuji jeho vysvětlení za velice důležité. Veřejný statek je definován jako statek, z jehož využívání není možné nikoho vyloučit. V některých případech by to i teoreticky možné bylo, ale náklady spojené s omezením něčí spotřeby by převyšovaly ztrátu způsobenou nevylučitelností ze spotřeby.⁹

K veřejným statkům se také váže tzv. „Problém pána a správce“, kterého je hlavní příčinou informační a časová asymetrie a tím i neschopnost pána zavčas kontrolovat počínání správce, který nutně nemusí konat ku prospěchu spravovaného majetku, ale často tento majetek využívá ke svému obohacení. Obvykle se tato problematika prezentuje na příkladu

---

⁹ Zpracováno na základě: Vorlíček, Jan- Vostrovská, Zdena: Úvod do Hospodářské a Sociální Politiky, Praha: Oeconomica, 2005, ISBN 80-245-0954-7, kap. 2.4: Veřejné statky, str. 23.

manažerů a samotných vlastníků nějaké společnosti, ale stejně tak se dá aplikovat na stát a jeho vládu. V takovém případě považujeme za správce řídicího pracovníka státního orgánu, který rozhoduje o využití přidělených státních peněz. Pána zde následně reprezentuje samotný stát, respektive samotní voliči, kteří svojí volbou správce dosazují. Informační a časová asymetrie je zde ještě více prohloubená oproti příkladu s manažery a majiteli a tato situace je dána určitou dobou volebního období. Problém pána a správce ve státní sféře vidáme každý den i v rozvinutých zemích.

1.7 Role státu a práva

1.7.1 Úkoly státu

Dalším důležitým prvkem této práce je vymezení role státu ve vytváření a v aplikaci práva a ochrany vlastnictví. V současnosti je prakticky na celém světě (až na výjimky) stát „monopolem“ na poskytování práva, jeho vymáhání a obrany.

Prvním autorem na kterého se ve stručnosti v této podkapitole podíváme je Niccolo Machiavelli, který ve své knize Vladař vysvětluje, že zásadní úkol panovníka je nastolit stabilitu a nezáleží na způsobu, jakým toho dokáže, a tudíž pro něj neplatí zákony. Machiavelli dokonce doporučoval panovníkovi po nastoupení na trůn popravít několik členů opozice, aby si získal respekt. Dalším autorem, který na Machiavelliho navazuje, je Thomas Hobbes, který stát popisuje jako lidský výtvar, který si lidé sami vytvořili pro jejich vlastní ochranu. Stát má tedy neomezené kompetence a může se chovat neadekvátně, ale jediné na co nesmí sáhnout je přirozený stav člověka (tedy život). Lidé tudíž podle něj obětovali svobodu za ochranu života. Navazujícím autorem je John Locke, který vymezil 4 základní funkce (povinnosti)

minimálního státu jako:

- 1) Vytváření všeobecných pravidel (zákonů).
- 2) Rozhodování sporů soudem.
- 3) Schopnost potrestat nedodržení pravidel (rozsudek).
- 4) Ochrana před vnějším nepřítelem.

Podle Locka tedy nebyla možnost správného fungování státu bez přinejmenším těchto 4 jeho funkcí.¹⁰

1.7.2 Soudy

Pohledem do minulosti však můžeme zjistit, že Lockův názor nebyl vždy všemi sdílen. Například Adam Smith ve svém Bohatství Národů vysvětluje kvalitu britských soudů jejich tržním prostředím. Aby si soudy zajišťovaly dostatek příjmů v podobě poplatků tím, že své případy řešily spravedlivě a velmi rychle. Například Soudní dvůr státní pokladny se měl zabývat pouze vymáháním peněz pro krále. Ve skutečnosti však řešil i spory mezi jednotlivými občany, pokud například žalující strana řekla, že nemá kvůli dluhu jak zaplatit králi.¹¹

V současné době se však takový systém zdá nemyslitelný a za výjimky lze považovat některé uzavřené komunity, ve kterých se částečně uznává vlastní pojetí práva z důvodu, že běžný soudní systém není schopen reagovat na jejich potřeby. Jednou z těchto výjimek je obchod s diamanty v židovské komunitě popsany Lisou Bernsteinovou, jejíž závěr zní:

„Obecně platí, že zainteresované strany volí mimo-právní ujednání, kdykoliv existují náklady nebo jiné faktory, které soud systematicky ignorují, nebo nejsou ochotny brát v úvahu při stanovování odškodnění (buď z důvodů ideologických nebo politických), ale přesto je obě strany ex-ante považují za důležité.“¹²

1.7.3 Ochrana státu

Součástí obrany a ochrany vlastnictví nejsou pouze soudy, ale také armáda a státní obrana, která je v současném pojetí stejně jako právní systém považována za jeden z hlavních úkolů státu, ale i zde existují alternativní přístupy k poskytování obrany soukromým sektorem. Odpůrci bezpečnosti v rukou státu vysvětlují, že monopolizace bezpečnosti vede k touze po zvýšení kontrolovaného území a tím i zvýšení počtu svých zákazníků. Uspokojování této touhy po větší moc vede k vzniku válek a vzniku všech dalších monopolů v jiných odvětvích.

---

¹⁰ Zpracováno na základě přednášek z Politických ideologií pana MUDr. Romana Jocha

¹¹ Zpracováno na základě: Smith, Adam, Pojednání o Podstatě a Původu Bohatství Národů (wealth of nations), Praha: Liberální institut 2001, kniha V, Kapitola 1, Část 2- O výdajích na spravedlnost, str. 639.

¹² Šíma, Josef, *Ekonomie a právo*. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 8024507498, str. 96-104. Citace: Bernstein, Lisa: „Opting out of the Legal System: Extralegal Contractual Relations in the Diamond Industry“, Journal of Legal Studies, vol. XXI, no. 1, Januray 1992.

Hans Hermann Hoppe, přirovnává poskytování obrany k pojištění a tím se snaží dokázat, že stejně tak i obrana by mohla být předmětem volného trhu. Autor popisuje situaci, ve kterém by se nějaká vláda pokusila zaútočit na takto „svobodné“ území. V takovém případě by nastal podle autora odpor hned ze dvou stran. Tím prvním odpůrcem by byli samozřejmě samotní obyvatelé, kteří by byli vyzbrojeni, protože jejich obranyschopnost by byla v zájmu pojišťovacích agentur. Tou druhou obrannou linií by byly samotné pojišťovací společnosti, které by byly pro takový případ vyzbrojeny a byly by schopné nejen útok odvrátit, ale zároveň podniknout protiúder. Velikou výhodou by byla ohleduplnost bránící strany nejen ke svému majetku, ale zároveň také k majetku civilistů na agresorově území v průběhu protiúderu. Svým ohleduplným jednáním by tato „svobodná“ společnost získávala sympatie tamních obyvatel a tím by se zvyšovala pravděpodobnost nastolení převratu.¹³

1.8 Monopol

Posledním problematikou, kterou se v teoretické části budeme zabývat je monopol, pro který v druhé části najdeme uplatnění i přesto, že s vlastnictvím příliš nesouvisí. Většina států považuje monopol jako tržní selhání a tak se mu snaží zabránit různými regulacemi, ale zároveň proti tomu monopoly státy samy vytváří omezováním vstupu do některých odvětví, jako je například televizní vysílání atd.. Nejprve si vysvětlíme co monopol je.

„Monopol je taková tržní situace, kdy na trh daného produktu dodává jediná firma. Tato firma tedy není vystavena konkurenci jiných firem, které by dodávaly stejný nebo podobný produkt.“¹⁴

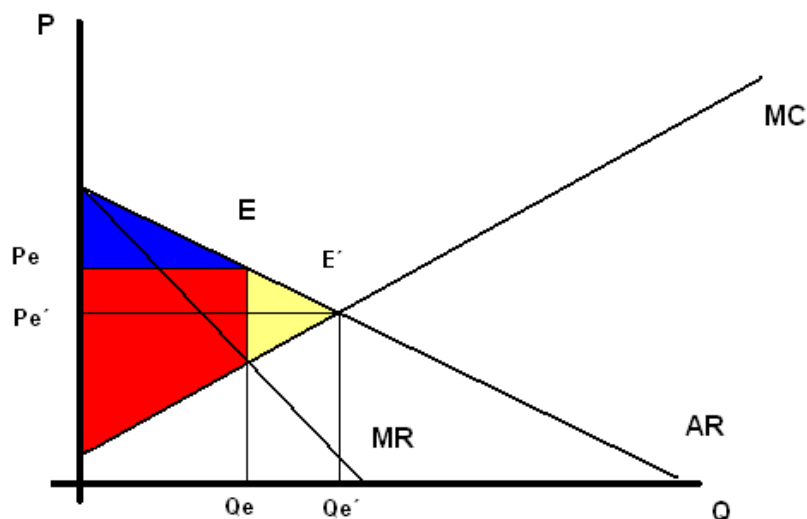
Na grafu si zde ukážeme, jak vytváří monopol ekonomický zisk na úkor přebytku spotřebitele a uměle omezuje množství produktu na trhu.

---

¹³ Zpracováno na základě: Šíma, Josef (editor): Právo a Obrana jako Zboží na Trhu, Praha: Liberální institut, 1999, ISBN 80-902701-5-8, Kapitola IV, Hoppe, Hans-Hermann, Soukromé Poskytování Obrany, str. 81-112.

¹⁴ Citace: Holman, Robert: Ekonomie, 4. aktualizované vydání, Praha: C.H. Beck, 2005, kap. Monopol, str. 191

Graf č. 1: Monopol

Zdroj: Vlastní tvorba MS malování

Na grafu vidíme červeně vybarvenou část, která znázorňuje zvětšený přebytek monopolisty na úkor přebytku spotřebitele ($P_e - P_{e'}$) způsobený snížením množství statku ($Q_{e'} - Q_e$) oproti dokonale konkurenční situaci. Modře je vybarvený zbylý (snížený) přebytek spotřebitele a žlutě náklady mrtvé váhy, které značí přebytek, o který přijde spotřebitel i výrobce. Výrobce si však tuto ztrátu kompenzuje odcizeným přebytkem spotřebitele.

Podle některých názorů je monopol pouze fikcí a na reálném trhu taková situace nemůže nastat, protože z dlouhodobého hlediska by vždy monopol přitáhl pozornost dalších firem, které by vstoupily na trh, a tím by byl monopolista nucen snížit cenu produktu a zároveň by se opět navracel spotřebitelův přebytek. Takže pokud se na trhu nachází pouze jeden dodavatel, tak je to způsobeno tím, že nikdo jiný není schopen nabídnout lepší podmínky. Zde se nabízí prostor pro výše zmíněnou kartelovou dohodu, prostřednictvím které by si firmy domluvily stejnou cenu a monopol¹⁵ by mohl dále pokračovat, ale nefunkčnost této varianty jsme si objasnili v části věnující se „věžňovu dilematu“. Jediným možným případe monopolu tak zůstává státem garantované odvětví, které je chráněno státními

¹⁵ V případě dvou firem by se jednalo o duopol.

koncesemi a trh se s ním nedokáže vyrovnat, protože koncese jsou poskytnuty pouze malému okruhu (často pouze 1) firem.¹⁶

---

¹⁶ Zpracováno na základě: Vorlíček, Jan- Vostrovská, Zdena: Úvod do Hospodářské a Sociální Politiky, Praha: Oeconomica, 2005, ISBN 80-245-0954-7, kap. 2.4: Veřejné statky, str. 23.

2 Vliv práva a vymezení vlastnictví na vznik krvavých diamantů

Druhá, praktická část se hlavně věnuje aplikaci vlivu správně vymezeného vlastnictví a jeho následné ochrany na problematiku krvavých diamantů. Zde bude pro naši analýzu velice důležité si nejprve popsat, jak diamanty vznikají, jakým způsobem se těží a kde se na zemi vyskytují. Dále si ve stručnosti vysvětlíme, jak se diamanty dělí a jaké jsou zásadní faktory pro určení jejich ceny. Následně se podrobně zaměříme na vznik krvavých diamantů, konkrétně na situaci v Sierra Leone od roku 1930 až do počátku občanské války a konečně se dostaneme k praktické aplikaci poznatků nabitých v první části na vznikající problémy, které vygradovaly v 90. letech minulého století ve skutečný masakr, ve kterém bylo zabito 75 000 lidí a o své domovy přišla více než polovina, tj. cca čtyři a půl milionu obyvatel.¹⁷ V této části si také ukážeme další možné faktory, které mohly přispět ke vzniku krvavých diamantů. Poté si stručně vysvětlíme hlavní rozdílné faktory v na první pohled podobném africkém státě, kde však své diamantové bohatství dokázali využít ve svůj prospěch a najdeme zásadní rozdíly, které sehráli hlavní roli. V závěru této části bude následovat shrnutí dosavadní práce, na které navážeme třetí částí věnující se Kimberleyského procesu.

2.1 Vznik diamantů

Přírodní diamanty vznikají z uhlíku za velmi vysokého tlaku a vysoké teploty, kterým odpovídá hloubka cca 100-200 km pod zemským povrchem. Diamanty jsou pak postupně vytlačovány směrem k povrchu¹⁸. Místa, kde se dají diamanty najít se dělí na primární a na sekundární ložiska. Pro těžbu z primárních ložisek se obvykle používají stroje a v současné době díky automatizaci už zaměstnanci takových dolů často nepřijdou s diamanty vůbec do styku. Diamanty z primárních ložisek se obvykle nazývají Kimberlitské diamanty¹⁹ a pro jejich těžby jsou příznačné velké bariéry vstupu do odvětví. Pro naši analýzu však budou

---

¹⁷ Čísla převzata z: SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927.

http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIW_dsC&printsec=frontcover&hl=cs

¹⁸ Zpracováno na základě: Diamond International Corporation, Vznik Diamantů. Dostupné na: http://www.dic.as/cz/0_27-vznik_diamantu

¹⁹ Název vznikl podle modré horniny (kimberlit) se kterou diamanty vystupují k povrchu země a název této horniny byl odvozen od jihoafrického města Kimberley...

mnohem důležitější tzv. sekundární ložiska diamantů, která vznikají za pomoci dalších přírodních vlivů jako je například déšť a diamanty, které se v nich nacházejí, se nazývají aluviální (naplaveninové). Velice důležité je, že většina krvavých diamantů byly aluviálního původu. K těžbě aluviálních diamantů postačuje rýžovací síto a trpělivost a těžba není nikterak technologicky náročná a bariéry vstupu do odvětví jsou téměř nulové.

Obrázek č. 1: Diamond Miners

zdroj: <http://students.umf.maine.edu/~jacquej3/diamond%20miners.jpg>

2.2 Dělení diamantů

Diamanty se dělí a následně se u nich určuje cena podle kombinace 4 základních parametrů. Těmi parametry jsou tzv. 4C, které znamenají Carat (hmotnost v karátech), Color (barva), Clarity (čistota) a Cut (brus). Zde si ve stručnosti objasníme, co které C znamená. Tyto 4 kvalitativní hodnocení rozdělují diamanty do cca 14000 kategorií.

2.2.1 Carat (karát)

Karát je metrická jednotka hmotnosti. Hmotnost 1 karátu se dá vyjádřit jako 0.2 gramu. Původ této jednotky sahá až do dávné arabské historie. Slovo karát pravděpodobně vzniklo z arabského slova *kharub*, což v překladu znamená zrno. Arabští obchodníci zjistili, že

semena rostliny, nám známé jako svatojánský chléb, mají až překvapivě stejnou hmotnost, tedy cca 0,2 gramů a tak je začali používat jako měřidlo. Později byl z důvodu zpřesnění zaveden metrický karát, který byl pevně ukotven na 0,2 gramech.²⁰

Obrázek č. 2: Diamanty- hmotnost

zdroj: http://www.alesrehak.com/editor/filestore/Image/O_diamantech/diamanty-hmotnost.gif

2.2.2 Color (barva)

Spektrum barev diamantů začíná u naprosto čirého kamene a končí u kamenů laděných do žluté až hnědé barvy.

„Chemicky čistý a strukturálně perfektní diamant je dokonale transparentní bez odstínů nebo zabarvení. Barva diamantu může být způsobena chemickou nečistotou nebo strukturálními kazy v krystalové mřížce.“²¹

Jednotlivé barevné odstíny jsou řazeny písmeny abecedy od D po Z. Ve velmi vzácných případech mohou mít diamanty například černou, nebo červenou barvu. Cena takových kusů je mnohonásobně vyšší.

Obrázek č. 3: Diamanty barva

zdroj: http://www.alesrehak.com/editor/filestore/Image/O_diamantech/diamanty-barva.gif

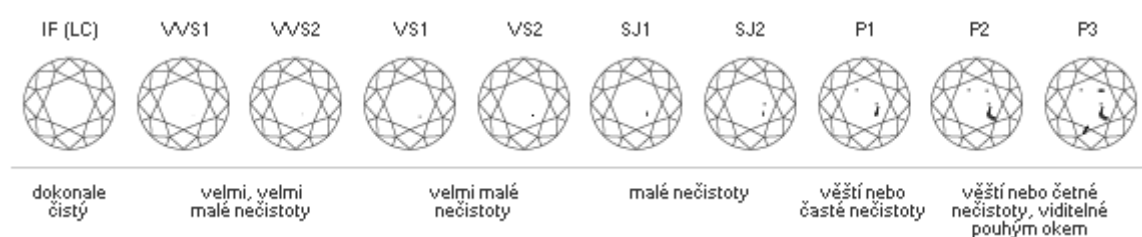
²⁰ Zpracováno na základě: Mařík, Karel: Váha- Cenový Faktor Všech Drahých Kamenů, dostupné na: <http://www.gemsmarik.com/dr-kam-drahe/dr-kam-drahe-5.htm>

²¹ citováno z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Diamanty#.C4.8Cistota>

2.2.3 Clarity (čistota)

Čistota značí počet takzvaných inkluzí (nečistot). Kameny na stupnici nejvíce vlevo mají označení IF. Tyto diamanty jsou velmi vzácné a nelze v nich objevit žádné nečistoty ani pod lupou při 10 násobném zvětšení. Dále jsou řazeny kameny VVS (very very small) a VS (very small), v těchto kamenech jsou jen minimální známky znečištění a jsou viditelné pouze při 10 násobném zvětšení. Na pravém konci stupnice najdeme kameny označené písmeny „P“, v takových diamantech je možno inkluze spatřit i při prostém pohledu bez použití mikroskopu.

Obrázek č. 4: Diamanty čistota

zdroj: http://www.alesrehak.com/editor/filestore/Image/O_diamantech/diamanty-cistota.gif

2.2.4 Cut (brus)

Diamantový brus neznamená jen tvar, ale také kvalitu samotného vybroušení. Správné vybroušení diamantu je velice složitý proces nejen na tvorbu, ale také na pochopení. Kvalita výbrusu je dána svojí stupnicí. Všeobecně je pro lesk a odraz světla diamantů mnohem důležitější kvalitní vybroušení, než čistota kamene.

„Za vynálezce moderního diamantového brusu je považován Henry Morse. Marcel Tolkowski ho později ještě zdokonalil a matematicky vysvětlil“²²

Obrázek č. 5: Diamond shape

zdroj: http://stewartdawsons.co.nz/images/pageimages/diamond_shape.jpg

2.3 Krvavé diamanty

Jako konfliktní neboli krvavé se označují diamanty, které mají obvykle africký původ a jejich prodej přináší finanční prostředky nelegitimní vládě, teroristům a nebo povstalcům, kteří je využívají k vedení válečného konfliktu. Svůj přívlastek „krvavý“ si získaly především pro krutost, kterou byly tyto občanské války vedeny zejména proti civilnímu obyvatelstvu.

²²Citace: Řehák, Aleš: <http://www.alesrehak.com/o-diamantech.htm>

2.3.1 Sierra Leone

V této části práce se konečně dostáváme ke konkrétní aplikaci poznatků z části první. Sierra Leone sice zdaleka není jediným státem²³, ze kterého byly pašovány krvavé diamanty, ale z mediálního hlediska je jednoznačně nejznámější a díky zvěrstvům páchaných v této zemi se začalo o problematice krvavých diamantů celosvětově hovořit. Postupně zde projdeme důležité milníky historie Sierra Leone od prvního nálezů diamantových ložisek a postupně budeme naše předešlé teoretické poznatky aplikovat na skutečných událostech. Je samozřejmě jasné, že tato aplikace bude zjednodušeným příkladem a ukázkou pravděpodobných možných příčin, ale na každé události se vždy podílí více faktorů.

Obrázek č. 6: Sierra Leone Map

zdroj: <http://www.sierraeye.net/images/stories/sierra-leone-map.gif>

V Sierra Leone byla zjištěna existence diamantů v roce 1930. O pět let později tedy v roce 1935 byla spuštěna jejich komerční těžba. Těžební kapacity Sierra Leone byly v tu dobu na úrovni cca 1 milionu karátů ročně a těžba měla rostoucí trend až do roku 1960, kdy dosáhla vrcholu na úrovni 2 milionů karátů za rok. Hned v počátku těžby, tedy v roce 1935, uzavřela koloniální vláda exkluzivní smlouvu s britským diamantovým kolosem De Beers na

²³ Dalšími vývozci krvavých diamantů byli např.: Republika Kongo, Angola, Pobřeží slonoviny, Libérie.

celé své území na dalších 99 let a tato smlouva se jmenovala SIERRA LEONE SELECTION TRUST (SLST).²⁴

Zde je první místo, kde bych se zastavil a okomentoval situaci. V první části jsme si vysvětlili, že soukromé vlastnictví je výrazně efektivnější nežli v tomto případě vlastnictví státní. Z tohoto hlediska se jeví krok Sierra Leonské vlády, v podobě předání diamantového odvětví do soukromých rukou, jako správné rozhodnutí. Zde jsou pouze dvě věci, o kterých by se dalo ohledně správnosti polemizovat. První je udělení státní koncese jedné firmě a tím dalo by se říci vytvoření monopolu, který je z ekonomického hlediska neefektivní. Zde pravděpodobně sehrál hlavní roli politický tlak z britské strany z důvodu koloniální nadvlády nad Sierra Leone. Nejefektivnějším způsobem těžby by byl teoreticky volný vstup do odvětví, ale z praktického hlediska by bylo nemožné jakýmkoliv způsobem kontrolovat množství vytěžených kamenů a následné zdanění. Vysvětlení je jednoduché představíme-li si artisanální těžbu aluviálních diamantů jako říčku podél které stojí „zlatokopové“ se svými sítě, není prakticky žádný způsob, jakým je komplexně kontrolovat, případně i jak vymezit jejich vlastnická práva na jednotlivé úseky. Pravděpodobně nejlepším řešením by tedy bylo rozdělit práva více firmám, které by bylo možné snadněji monitorovat, ale zároveň by se diamantové odvětví nestalo monopolem²⁵. Tou druhou věcí je možnost vzniku konfliktu pána a správce, kdy De Beers je správcem pánova (státního) majetku v podobě diamantových nalezišť a existuje zde prostor, pro ze státního pohledu nepříliš efektivní těžbu zaměřenou na okamžitou kvantitu a ne kvalitu. Nicméně De Beers v prvních letech odváděla státu jeho podíl na daních a vše fungovalo ke spokojenosti a prospěchu všech a my můžeme pokračovat dále.

Velké nerostné bohatství v kombinaci s téměř nulovými náklady ke vstupu do odvětví lákalo čím dál více lidí, kteří si ilegální těžbou diamantů snažili najít obživu a zbohatnout. Do ilegální těžby a následného černého obchodu se zapojili hlavně libanonští obchodníci

---

²⁴ SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, The Sierra Leone Diamonds, str.3.

http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIW_dsC&printsec=frontcover&hl=cs

²⁵ Tímto způsobem to vyřešili v Guineji.

s kontakty zejména na ruskou mafii. Vláda na to reagovala hlídáním obchodních cest do Freetownu²⁶ a zpřísněním kontrol, ale tento krok pašování diamantů nezabránil a pašeráci si vytvořili svoje spojení a diamanty začali pašovat po říčkách do Libérie. V 50. letech minulého století už v oblasti Kono²⁷ ilegálně těžilo diamanty cca 75 000 lidí. V roce 1954 donutila vzniklá situace firmu De Beers k založení si své kanceláře v Monrovii²⁸ a skupováním pašovaných diamantů se pokusit zachránit co největší část obchodu s diamanty ze Sierra Leone.²⁹

Zde nacházíme hned tři problémy, které jsme rozebírali v první části. Prvním je typický příklad vládního selhání, kdy vláda nebyla schopná ochránit vlastnická práva De Beers. Už John Lock považoval ochranu soukromého vlastnictví jako jednu ze 4 hlavních úloh státu. Ve chvíli, kdy byla prodána práva na těžbu diamantů společnosti De Beers, měl stát v rukou vlády zajistit, aby jejich investici dostatečně ochránil a umožnil jim bezproblémovou těžbu.

Jako následek státního selhání v ochraně soukromého majetku vznikla tragédie obecní pastviny, při které bylo rozkradeno a následně propašováno do Libérie ohromné množství diamantů, ze kterého mohla vláda v případě lepší ochrany vytěžit prostředky v podobě daní.

V první části jsem na tragedii obecní pastviny aplikoval problematiku vězňova dilematu a ne jinak tomu bude zde. Máme tedy situaci, kdy De Beers (vězeň), vlastní práva na celkovou těžbu všech diamantů na území Sierra Leone a zavazuje se státu, že bude platit nějaký podíl z prodeje vytěžených diamantů do státní pokladny v podobě daní. Po zhruba 20 letech však dochází k takové míře plnění (tragédie obecní pastviny) a rozkrádání diamantových polí, že De Beers měla za zásady tři možnosti:

- 1) Bude nadále i přes rozkrádání pokračovat v těžbě a jako jediná bude odvádět do státní pokladny daně z vytěžených diamantů a její výnosy budou neustále klesat s úbytkem kvalitních diamantových nálezů

---

²⁶Freetown- hlavní město Sierra Leone

²⁷ Kono – provincie velice bohatá na diamantová naleziště

²⁸ Monrovia- Hlavní město Libérie a centrum obchodu s pašovanými diamanty

²⁹ Zpracováno na základě: SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, The Sierra Leone Diamonds, str.3.

<http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIWsC&printsec=frontcover&hl=cs>

- 2) Druhou možností by bylo těžbu v Sierra Leone ukončit a tím přijít o fixní náklady, které se zahájením těžby souvisely.
- 3) Sama se zapojí do kolotoče ilegálního obchodu a pašování přes Libérii s tím, že peníze, které by zaplatila státu na daních využije k obchodu s pašeráky.

Z výše uvedených možností jasně vyplývá, že první ani druhá varianta by nebyly příliš výhodné a tak nepřicházely v úvahu. Tak tedy došlo k paradoxní situaci, kdy se byla De Beers, která měla legální práva na těžbu všech diamantů v Sierra Leone, donucena přesunout do ilegální sféry tohoto obchodu.

V roce 1955 vláda omezila smlouvu se SLST na rozlohu pouhých 450 čtverečních mil (cca 1166km²) a v roce 1956 vláda přislíbila licence na těžbu a následný obchod s diamanty občanům Sierra Leone. Velká část těchto licencí dostali do rukou opět Libanonští obchodníci, kteří byli potomci přistěhovalců z přelomu století.³⁰

Omezením smlouvy o právech De Beers udělala Sierra Leonská vláda první krok do pekel. Soukromé vlastnictví a jeho garance jde ruku v ruce s prosperitou státu a ochotou zahraničních investorů pumpovat kapitál do země. De Beers už v tuto chvíli měla alternativní cesty jak se dostat k místním diamantům a jediný, kdo na tom tratil byl opět stát.

V roce 1961 získala Sierra Leone nezávislost na Velké Británii a v roce 1968 se dostal k moci Siaka Stevens, který svůj post využíval zejména k obohacení sebe samého a nejenže proti ilegální těžbě diamantů nic neudělal, ale naopak pašeráky ještě podporoval. V roce 1971 vytvořil novou státní společnost National Diamonds Mining Company (NDMC), za pomoci které nechal SLST, která patřila De Beers znárodnit. Veškerou moc nad diamantovým průmyslem získal místní podnikatel Jamil Mohamed.³¹

---

³⁰ zpracováno na základě: viz 31

³¹ Zpracováno na základě: SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, The Sierra Leone Diamonds, str.3.
http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIW_dsC&printsec=frontcover&hl=cs

Obrázek č. 7: Siaka Stevens

zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/5/56/Siaka_Stevens.png

To, že Siaka Stevens umožnil a podporoval drancování země, kterou měl v tu chvíli na starosti je typickým příkladem „problému pána a správce“, kdy Stevens nekouká na co nejefektivnější rozvoj pánova majetku (v tomto případě stát a diamantový průmysl) a místo toho hledí hlavně na prosazení svých cílů. Jeho výhodou je časová a informační asymetrie, která mu dává dostatek času, než se takové informace dostanou k pánovi (v tomto případě obyvatelé s volebním právem) a než přes složitý proces voleb budou schopni správce odstranit a dosadit na jeho místo jiného.

Toto tvrzení zde také můžeme empiricky prokázat pomocí hodnot oficiálně (tedy těch, které byly zdaněny) vytěžených diamantů v průběhu let. Jak už jsme výše zmínili, tak vrcholem těžby byl rok 1960, kdy dosahovala 2 milionů karátů ročně a tento trend vydržel až do roku 1970. V roce 1971 proběhl zlom v podobě zestátnění toho jediného podniku, který alespoň částečně diamanty těžil legálně. V roce 1980 už byla oficiální těžba 595 tisíc karátů (méně než jedna třetina těžby

v předchozí dekádě) a 1988 (3 roky před začátkem občanské války) činila oficiální těžba pouhých 48 tisíc karátů.³²

Jamil Mohamed využil svého podnikatelského ducha a volných rukou v rozhodování o NDMC a v první polovině 80. let minulého století její části rozprodal společnosti Precious Metal Mining Company, která mu patřila.³³

Jamil byl v otázce spravování státního majetku úplně stejný případ, jako jeho nadřízený Stevens a dalším důkazem, že „problém pána a správce“ není jen smyšlenou teorií a že se s ním můžeme v reálném světě setkávat poměrně často.

Stevens dokázal držet zemi pevně ve svých rukou a napomáhala tomu i situace, kterou v Sierra Leone vytvořil. Jeho vláda byla dobře živena z rukou Libanonců, kteří si obchod s diamanty hlídali a postupně vytvářeli vlastní ozbrojené složky, kterými si udržovali pořádek v diamantových nalezištích. Problém však začal ve chvíli, kdy se v kontrastu se zvětšujícími se soukromými armádami klesal počet členů státních ozbrojených složek, protože to odlehčovalo státní pokladně a Stevens se tím zároveň snažil vyloučit možnost převratu a převzetí moci ze strany armády jeho vlastní armády. Libanonské frakce však přestávaly být závislé na Stevensovi, ale ten byl stále schopen udržet svou moc a stability díky svým kontaktům na podsvětí a loajálním prominentům, kteří jeho vládu sponzorovali.³⁴

V roce 1985, kdy už byla státní situace téměř neudržitelná, předal Stevens moc vojenskému veliteli ozbrojených složek Josephu Momohovi, který ještě více posílil moc

---

³² Číselné údaje převzaty z : SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, The Sierra Leone Diamonds, str.4.
<http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIWsDsC&printsec=frontcover&hl=cs>

³³ Zpracováno na základě: SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, The Sierra Leone Diamonds.
<http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIWsDsC&printsec=frontcover&hl=cs>

³⁴ Zpracováno na základě: SNYDER, Richard- BHAVNANI, Ravi : Diamonds, Blood and Taxes: A Revenue-Centered Framework for Explaining Political Order, *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49, No. 4, Paradigm in Distress? Primary Commodities and Civil War (Aug., 2005), str. 582. Dostupné na:
<http://www.jstor.org.ezproxy.vse.cz/stable/30045131?&Search=yes&term=african&term=diamonds&term=west&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dwest%2Bafrican%2Bdiamonds%26gw%3Djtx%26prq%3Dafrican%2Bdiamonds%26Search%3DSearch%26hp%3D25%26wc%3Don&item=2&ttl=1675&returnArticleService=showArticle>

v rukou Jamila. Posledním zoufalým krokem bylo předání diamantové koncese do rukou Israelské společnosti (LIAT), jejíž majitel byl kamarádem Jamila. LIAT se však více než o těžbu diamantů zajímal o jejich další pašování z okolních zemí a tak to vládě k novým příjmům vůbec nepomohlo. Momoh znovu povolil více politických stran a nastolil demokratický režim se svobodným tiskem v roce 1990 a po té už se v zemi rozpoutal teror. V roce 1991 zaútočily jednotky RUF z Libérie na města poblíž hranice a okamžitě se jim povedlo dostat pod kontrolu diamantová pole.³⁵

Stevens by se v tomto případě dal charakterizovat, jako téměř vzorový příklad Machiavelliho vůdce, který se vyvazuje z božských zákonů a tvrdě vládne i přes úplatky, kterými se Stevens příliš nevyznamenal. Machiavelli říká, že lepší špatný vládce, nežli žádný vládce. Situace v Sierra Leone koncem v průběhu 80. a začátkem 90. let jasně dokazuje, že ochrana státu před vnějším nepřítelem je nutností, bez které nelze fungovat. Z neexistence armády nejprve těžily Libanonští obchodníci, kteří postupně přestaly platit daně a odvádět státu jeho podíl na obchodu s diamanty. Další situací, která ukázala nutnost armády se stal útok RUF na hranice. Za zajímavou situaci by se dal z hlediska našeho zaměření považovat kolaps státu po znovunastolení demokracie Josephem Momohem. Z liberálního hlediska a z popisu naší první kapitoly by se opětovné zavedení demokracie a svobody dalo zajisté chápat, jako správné řešení a mělo vést k znovunastolení prosperity. Z politologického hlediska si však musíme uvědomit, že v době státní krize je takové řešení nemožné. Všeobecně je první předání moci (zvláště v nerozvinutých ekonomikách) opozici vždy nejrizikovější z hlediska státního kolapsu a zároveň je jeho úspěšné proběhnutí známkou vyspělosti a stability.

Netrvalo dlouho a RUF pronikla až do hlavního města Freetownu a Momohovi nezbývalo, než požádat o pomoc v zahraničí. V úvahu připadaly 3 kanadské firmy zabývající se obchodem s diamanty a zároveň s kontakty na armády žoldáků. Nejdůležitější z těchto 3 firem pro vývoj v Sierra Leone zajisté byla Diamond Works, která měla kontakty na dvě společnosti zabývající se soukromým poskytováním své armády (Outcomes a Sandline). V roce

---

³⁵ Zpracováno na základě: SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, The Sierra Leone Diamonds, str.4.
http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIW_dsC&printsec=frontcover&hl=cs

1995 tato soukromá armáda osvobodila Freetown a během velmi krátkého času získala opět pod kontrolu diamantová naleziště.³⁶

Zde nastává velice zajímavá situace, protože když se vrátím pár let zpátky, tak si připomeneme, že jednou z posledních chyb vlády byla eliminace státní armády a podpora vytvoření Libanonských soukromých armád, které později způsobily bankrot státních příjmů, protože umožňovaly Libanoncům absolutní nezávislost na vládě. V tomto případě Sierra Leone opětovně zažádala soukromé ozbrojené složky o pomoc a výsledek byl velice uspokojujivý. Zde je tedy nutné položit si otázku, jak je možné, že jednou znamená převedení ochrany státu do soukromých rukou kolaps a podruhé záchranu? Odpověď nacházíme v tržním systému a zaměření. Libanonské armády byly vytvořeny k podpoře těžby diamantů a zajištění dominance v daném sektoru a tudíž byly primárně zaměřeny na těžbu diamantů. Žoldáci Outcomes Security byli oproti tomu primárně zaměřeni na boj a vykonání konkrétního úkolu, za který dostali zapláceno. Kdyby se přeorientovali na drancování a svůj úkol by nesplnili podle očekávání, tak už by si je nikdo další nenajal, což by bylo pro ně kontraproduktivní.

Zde končí pro naše téma zajímavá část historie Sierra Leone, kde jsme si dokázali, jak špatně vymezená vlastnická práva a korupce velice rychle zruinovaly rozvíjející se ekonomiku a rozvoj státu přinejmenším pozastavily o několik desítek let. Zbytek událostí až do konce války popíšeme jen velice stručně.

V roce 1996 proběhly pod tlakem mezinárodních institucí volby, ve kterých vyhrál Ahmad T. Kabbah. Výsledek voleb vyvolal po krátkém čase opětovné propuknutí bojů. V roce 1998 se do situace v Sierra Leone vložila OSN se svou operací UNAMSIL (United Nations Mission in Sierra Leone). Tato mírová mise si kladla za základní cíle: pomáhat vládě v nastolení míru, demilitarizovat povstalce, zajistit volný pohyb pracovníků OSN a dohlížet

---

³⁶ Zpracováno na základě: Zpracováno na základě: SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, The 'Juniors' and Private Security Firms, str.: 5-6. http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIW_dsC&printsec=frontcover&hl=cs

na dodržování mírových smluv.³⁷ Válka v Sierra Leone oficiálně skončila až v roce 2001, kdy do země vstoupily guinejské jednotky za účelem a vymýcení základen RUF.³⁸

---

³⁷ Security Council, 22. října 1999, str.3.

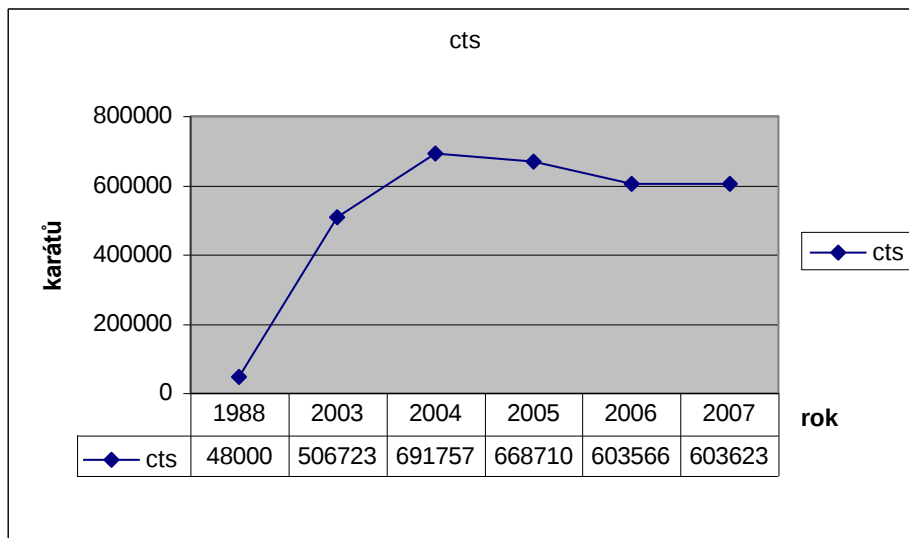
dostupné na: [http://www.undemocracy.com/S-RES-1270\(1999\)/page_3](http://www.undemocracy.com/S-RES-1270(1999)/page_3)

³⁸ Zpracováno na základě: wikipedia: Sierra Leone.

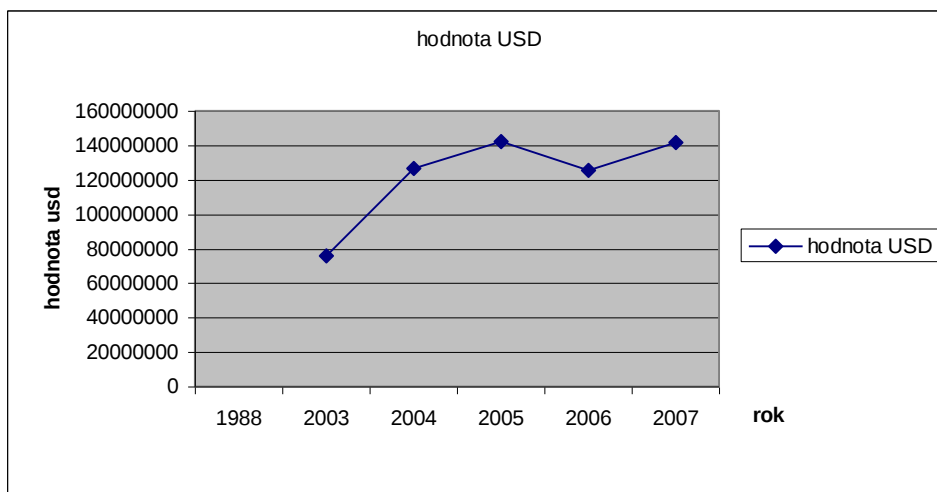
Dostupné na: http://en.wikipedia.org/wiki/Sierra_leone

V Sierra Leone se po válce opět rozběhl legální a oficiální obchod s diamanty a zde si ukážeme poválečný vývoj těžby.

Graf č. 2: Export Sierra Leone- karáty

Graf č. 3: Export Sierra Leone- USD

zdroj: údaje za rok 2004-2007: Global Annual Summary, dostupné na:

<https://mmsd.mms.nrcan.gc.ca/kimberleystats/publicstats.asp>

2003: Diamond Industry Annual Review: Sierra Leone 2006, ISBN: 1-894888-91-X, str. 9. dostupné na:

<http://www.pacweb.org/f/images/stories/documents/annual%20review%20sl%202006.pdf>

1998: SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, The Sierra Leone Diamonds, str.4.

http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIW_dsC&printsec=frontcover&hl=cs

Jak už jsme si výše říkali, v roce 1988 byl oficiální export už pouhých 48000 karátů a neustále toto číslo klesalo. V průběhu války byl oficiální export téměř nulový, ale přesná čísla bohužel nejsou k dispozici. Poválečný export měl nejprve rostoucí tendenci, ale ta se v roce

2004 zastavila a export začal pomalu klesat. Pokles však není tentokrát zapříčiněn pašováním diamantů, ale způsobuje ho drancování, které trvalo několik desetiletí a v současné době už začínají být ložiska aluviálních diamantů vytěžená. V Sierra Leone však byly objevena nová primární ložiska a nyní probíhá průzkum jejich rozsahu. Těžba v Sierra Leone tvořila v roce 2007 pouhé 0,36 světového exportu. Toto číslo je zanedbatelné, ale v porovnání kvality vytěžených diamantů už si stojí mnohem lépe a zaujímá 4. místo s průměrnými 234,53 USD za karát. Podíl exportu diamantů na HDP za rok 2007 dosáhl necelých 10%. Růst HDP v posledních 5 letech má celkem stabilní úroveň , která se drží mezi 6 a 7,5 procenty za rok.³⁹

---

³⁹ čísla byla převzata z : Annual Global summary: 2007 Production, Imports, Exports and KPC Counts dostupné na: https://mmsd.mms.nrcan.gc.ca/kimberleystats/public_tables/Global_Summary%20-%202007.pdf
Zastupitelský úřad ČR v Akkře: Souhrnná Teritoriální Informace Sierra Leone, 6.10.2008. Dostupné na: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/sierra-leone-2008-10-06.pdf>

2.3.2 Rozdíly zapříčiňující válku

Stále se však můžeme ptát, proč v některých afrických zemích propukla občanská válka v jiných ne? Odpověď na tuto otázku nám předávají Richard Snyder a Ravi Bhavnani ve své studii *Diamonds Blood, and Taxes*. Rizika vzniku závisí podle nich na několika základních faktorech a my si je zde postupně vyjmenujeme a popíšeme. Tím prvním faktorem je skladba surovin na území konkrétního státu. Tyto suroviny jsou rozděleny na snadno odcizitelné a nesnadno odcizitelné, přičemž snadno odcizitelné suroviny jsou takové, které mají vysokou hodnotu, nízkou hmotnost a nízké náklady vstupu do odvětví. Čím větší je podíl snadno odcizitelných surovin, tím více roste riziko státního kolapsu a občanské války. Dalším důležitým faktorem je způsob těžby, tedy buď industriální, při kterém je zapotřebí nákladných a na obsluhu náročných strojů, aby se těžba stala efektivní, nebo artisanální těžba, při které jsou využity jen základní řemeslné nástroje a převažuje lidská pracovní síla. Pro stát je mnohem jednodušší hlídat odvětví, ve kterém je zapotřebí velkých nákladů do jeho vstupu a není zde prostor pro ilegální drancování. Pro názornost zde předkládám tabulku, kterou autoři pro lepší pochopení vytvořili.⁴⁰

---

⁴⁰ Zpracováno na základě: SNYDER, Richard- BHAVNANI, Ravi : Diamonds, Blood and Taxes: A Revenue-Centered Framework for Explaining Political Order, *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49, No. 4, Paradigm in Distress? Primary Commodities and Civil War (Aug., 2005), str. 569-571. Dostupné na: <http://www.jstor.org.ezproxy.vse.cz/stable/30045131?&Search=yes&term=african&term=diamonds&term=west&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dwest%2Bafrican%2Bdiamonds%26gw%3Djtx%26prq%3Dafrican%2Bdiamonds%26Search%3DSearch%26hp%3D25%26wc%3Don&item=2&ttl=1675&returnArticleService=showArticle>

Tabulka č. 2: Riziko občanské války

	INDUSTRIÁLNÍ	ARTISANÁLNÍ
ODCIZITELNÝ	2 střední	1 vysoká
NEODCIZITELNÝ	3 nízká	4

zdroj: Snyder Richard, Ravi Bhavnani: Diamonds, Blood, and Taxes.⁴¹

V této tabulce vidíme 4 kvadranty, které nám ukazují kombinace typů surovin a možností způsobů jejich těžby. Pro stabilitu státu je nejvýhodnější kombinace neodcizitelných surovin s nutností industriální těžby v 3. kvadrantu. Takovými surovinami jsou například ropa, železná ruda atd.. Další variantou jsou odcizitelné suroviny v kombinaci s nutností industriální těžby a riziko státního kolapsu, které s sebou nesou je středně vysoké. Za takové suroviny se dají považovat například diamanty ve svých primárních ložiskách. Předposlední variantou reprezentující první kvadrant je kombinace odcizitelných surovin s artisanální těžbou. Aluviální diamanty jsou právě tímto případem a existence a zároveň velký podíl takovýchto surovin na státních příjmech znamená veliké riziko nepokojů a vzniku občanské války. Posledním případem je 4. kvadrant, který není vyplněn a to z důvodu praktické neexistence takových surovin. Je logické, že nemůže probíhat efektivní artisanální těžba primitivními nástroji něčeho, co není možné odnést holýma rukama.

---

⁴¹ SNYDER, Richard- BHAVNANI, Ravi : Diamonds, Blood and Taxes: A Revenue-Centered Framework for Explaining Political Order, *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49, No. 4, Paradigm in Distress? Primary Commodities and Civil War (Aug., 2005), str. 570. Dostupné na:

<http://www.jstor.org.ezproxy.vse.cz/stable/30045131?&Search=yes&term=african&term=diamonds&term=west&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dwest%2Bafrican%2Bdiamonds%26gw%3Djtx%26prq%3Dafrican%2Bdiamonds%26Search%3DSearch%26hp%3D25%26wc%3Don&item=2&ttl=1675&returnArticleService=showArticle>

Na základě výše zmíněných poznatků už autoři studie velice jednoduše vysvětlují, proč například v Guineji dokázali občanské válce zabránit a odrazit pokusy RUF ze sousední Libérie o získání kontroly nad diamantovými doly. Guinea má také ložiska aluviálních diamantů, ale na rozdíl od Sierra Leone není na diamantech závislá. Hlavním těžebním artiklem pro Guineu je bauxit, který je typickým zástupcem 3. kvadrantu v naší tabulce. Dalším důležitým rozdílem byl způsob těžby aluviálních diamantů. Guinea v roce 1995 umožnila investovat zahraničním investorům do jejího diamantového průmyslu a tyto zahraniční společnosti přinesly industriální způsob těžby aluviálních diamantů, takže v současné době dokáží tyto stroje těžít tak, že se samotnými diamanty běžní zaměstnanci nepřijdou vůbec do styku. Tím se aluviální diamanty přesouvají z nejrizikovějšího kvadrantu číslo 1 do středně rizikového kvadrantu číslo 2. V roce 2000 se RUF spolu s liberijskou armádou neúspěšně pokusili o útok na Guineu a o ovládnutí místních diamantových nalezišť. Guinea však díky funkční armádě a relativně stabilní ekonomice tento pokus o puč odrazila.⁴²

---

⁴² Zpracováno na základě: SNYDER, Richard- BHAVNANI, Ravi : Diamonds, Blood and Taxes: A Revenue-Centered Framework for Explaining Political Order, *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49, No. 4, Paradigm in Distress? Primary Commodities and Civil War (Aug., 2005), str. 583-585. Dostupné na: <http://www.jstor.org.ezproxy.vse.cz/stable/30045131?&Search=yes&term=african&term=diamonds&term=west&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dwest%2Bafrican%2Bdiamonds%26gw%3Djtx%26prq%3Dafrican%2Bdiamonds%26Search%3DSearch%26hp%3D25%26wc%3Don&item=2&ttl=1675&returnArticleService=showArticle>

3 Kimberleýský Proces

3.1 Co je Kimberleýský proces?

Zejména krvavé boje v Sierra Leone v průběhu 90. let na sebe upoutaly velikou pozornost a médií po celém světě kolovaly ukrutné záběry zmrzačených lidí s pahýly namísto končetin. Tyto reportáže vyvolaly obrovskou vlnu rozhořčení masy lidí v civilizovaném světě a to vyvolalo veliký tlak na světové organizace, které na to byly nuceny reagovat.

Vše začalo v květnu roku 2000, kdy se zástupci diamantových velmocí sešli v Jihoafrickém městě Kimberley, aby pod nátlakem nevládních organizací jednali o způsobu, jak zabránit financování krutých válečných konfliktů v západní a střední Africe probíhajících od 90. let 20. století. Výsledkem těchto jednání bylo na konci ještě téhož roku přijetí Organizací Spojených Národů (OSN) usnesení o certifikaci diamantů. Kimberleýský systém certifikace (KPCS- Kimberley Process Certification Scheme) byl schválen v roce 2002 po dlouhých a složitých jednáních, kterých se účastnili nejen výše uvedení zástupci diamantových velmocí, ale také jednotliví zástupci vládních i nevládních organizací jako je například Global witness. V samotnou platnost vzešel od roku 2003, kdy byly Kimberleýské podmínky zaneseny jednotlivými státy do jejich legislativy. Předsednictví funguje tak, že je pro každý rok určen předseda a také místo předseda, místopředseda vždy převezme post předsedy v následujícím roce. V současné době má Kimberleýský systém certifikace 49 členů, přičemž všechny státy Evropské unie jsou počítány jako jeden člen, takže celkový počet zemí podporujících Kimberleýský proces je 75. Členství v KPCS je umožněno každému státu na Zemi, který je ochoten přijmout do své legislativy Kimberleýské podmínky kontroly.⁴³

V současné době jsou uloženy sankce na Pobřeží slonoviny a nesmí se zúčastňovat obchodu se surovými diamanty. Dalším horkým kandidátem na vyloučení je Zimbabwe, podle organizace Global Witness by se s tímto krokem nemělo otálet. KP však dává přednost dalšímu monitorování a jednáním a vysvětlují to především současnou katastrofální situací v Zimbabwe. Podle KP by uvalení restrikcí znamenalo ještě zhoršení situace a diamanty by si pravděpodobně cestu na trh stejně našly.⁴⁴

---

⁴³ Zpracováno na základě: www.Kimberleyprocess.com

⁴⁴ Zpracováno na základě: Kimberley Process Certification Scheme Secretariat- Namibia: Public Statement on the Situation in the Marange Diamond Fields, Zimbabwe, březen 2009.

Dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/download/getfile/837>

Global Witness: Conflict Diamond Scheme Must Suspend Zimbabwe, 12.12.2008 Dostupné na:

http://www.globalwitness.org/media_library_detail.php/695/en/conflict_diamond_scheme_must_suspend_zimbabwe

3.2 Jak Kimberlejský Proces funguje?

Celý tento ochranný systém je založen na certifikaci surových diamantů a dodržování Kimberlejských podmínek všemi účastníky. V praxi to znamená, surové diamanty, které se vytěží, musí být označeny a následně jsou před exportem hermeticky uzavřeny a dostanou svůj certifikát o původu. Všichni účastníci se podpisem smlouvy zavázali, že surové diamanty nebudou exportovat do zemí, které nejsou členy KP a stejné závazky platí i pro import. Každý přesun surových diamantů musí být obdařen novým certifikátem a tak by mělo být velice snadné dohledat původ každého diamantu a tím zabránit obchodu s nežádoucími, krvavými diamanty. Další důležitou podmínkou je absolutní transparentnost informací všech členských zemí, každá země je tudíž povinna poskytnout veškerá statická data a jakékoliv další informace týkající se této problematiky.

Oficiální tříletý report popisuje situaci v 90. letech 19. století, kdy množství pašovaných diamantů činilo až 15 procent světové produkce. Po třech letech fungování KP se toto množství snížilo na předpokládaná 0.2 procenta. Je však nutné podotknout, že všechna čísla, která se týkají množství pašovaných diamantů jsou ale pouze odhadovaná, protože přesné vyčíslení není samozřejmě reálně možné. Jako průkazný úspěch se dá považovat zlepšující se situace v Sierra Leone, pro ilustraci v roce ....byla oficiální produkce diamantů \$20 tis. USD, v roce 2001 už to byla produkce v hodnotě \$ 21 mil. a v roce 2005 už byla produkce \$ 155 milionů. Je zřejmé, že se v těchto letech nezměnila ani tolik cena výkupu surových diamantů a stejně tak to není dáno příliš rozdílnou produkcí. Tento rozdíl musí být způsoben přesunu z nelegální sféry do legální produkce diamantů, které jsou státem řádně zdaněny a mají prospěšný charakter pro rozvoj této země.⁴⁵ Přes nezpochybnitelné úspěchy KP existují z některých stran i částečné kritiky na některé slabiny tohoto systému.

3.3 Problémy KP

Na stále existující nedostatky KP nejvíce upozorňuje organizace Global Witness (GW), které vede s KP spolupráci. Spolu s OSN potvrzuje, že ilegální těžba diamantů se rapidně snížila, ale stále ještě v některých částech přetrvává. Zásadním problémem

---

⁴⁵ Zpracováno na základě: Kimberley Process: Third Year Review, 2006, dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/download/getfile/3>

Kimberleyského systému je nutná angažovanost všech zúčastněných států. Veškerá jimi prováděná kontrola a její hloubka je více méně na dobrovolnosti jednotlivých vlád a i pouhý jeden slabý článek (například snadno podplatitelný úřad) celého propojení dává prostor k infiltraci ilegálních diamantů do kolotoče legálního obchodu. GW také poukazuje na vstupní brány pašovaných diamantů a to jmenovitě Mali a Pobřeží slonoviny. Jedním z hlavních problémů je také častá neschopnost některých států monitorovat těžbu diamantů. Příkladem může být Demokratická Republika Kongo, ve které funguje cca 700 tisíc artisanálních těžařů a je velice těžké pro vládu zvládnout kontrolu nad celým územím a nad všemi vytěženými diamanty. Dalším problémem je praktická neexistence pohraničních kontrol v některých afrických zemích a často se stává, že i přítomnost takových kontrol znamená jen o trochu zvýšené výdaje pašeráků, kterým stačí takové hlídky podplatit. Posledním významným problémem je monitoring pouze surových diamantů což je podle GW nedostatečné a neumožňuje to úplnou kontrolu diamantového odvětví.⁴⁶

3.4 Způsob řešení

GW nepoukazuje jen na problémy ale také se snaží nabízet možné řešení těchto problémů. Ty nejdůležitější změny, které by měly v Kimberleském systému certifikace nastat zde vypíši v bodech:

- Důkladnější dohled vlád jednotlivých členů na prováděnou kontrolu.
Jak už bylo psáno výše, například v Demokratické Republice Kongo (DRK) vypadá veškerý obchod s diamanty dle dokumentů úplně v pořádku, ale ve skutečnosti v lepším případě nevědí o původu jednotlivých kamenů v rámci země a v tom horším, jestli diamanty vůbec pocházejí z DRK.
- Zaměřit kontrolu na exporty a importy jednotlivých zemí a nejen surových kamenů.
V případě kontroly veškerých oficiálních exportů a importů všech diamantů by bylo poměrně snadné zjistit případné integrování pašovaných diamantů do kolotoče legálního obchodu.
- Kontrola nad každé části obchodu s diamanty

---

⁴⁶ Zpracováno na základě: Global Witness: Reforming the DRC Diamond Sector, Global Witness Publishing Inc. 2006. dostupné na:

http://www.globalwitness.org/media_library_get.php/276/1244754881/GW_RDRCDs_ENG.pdf

Global Witness: Loupe Holes Illicit Diamond in the Kimberley Process, Global Witness Publishing Inc. 2008, dostupné na: http://www.globalwitness.org/media_library_get.php/676/1244754615/loupe_holes.pdf

V současné době spadá pod kontrolu KP pouze obchod se surovými diamanty, ale podle GB by se měla kontrola soustředit i na zpracované diamanty.

- Zvýšení transparentnosti statistických informací.

Toto pravidlo je sice jedním ze základních pravidel KP pro vstup do systému, ale platí pouze v rámci jednotlivých účastníků a pověřených úřadů, avšak nikoliv v rámci široké veřejnosti. Zveřejnění všech statistických údajů by dávalo prostor soukromým organizacím k vyhledání nesrovnalostí a upozornění na ně.

- Přesun certifikace až přímo ke zdrojům těžby.

Certifikace jako taková je správná, ale více efektivní by byl její přesun z úřadu přímo k těžbě a tím by se opět ztížilo maskování ilegálně vytěžených kamenů za ty legální.⁴⁷

GB se nesnaží tímto bagatelizovat úspěchy KP nebo kritizovat jeho činnost, ale pouze se ho snaží ještě zefektivnit a upozornit na stále existující mezery v jeho fungování, protože v očích široké veřejnosti byla problematika krvavých diamantů vyřešena s příchodem Kimbherleyského systému certifikace surových diamantů.⁴⁸

3.5 Budoucnost a fungování

Kimberlejský systém certifikace samozřejmě poskytuje v současné době dostatečnou ochranu na to, aby zamezil obchodu s ilegálními diamanty v řádech procent světové produkce. Současné pojetí však není schopné potlačit ilegální obchod úplně a zřejmě ani nebude, protože princip KP je založen na dobrovolnosti a ochotě všech účastníků a to neumožňuje samovolně zpřísnit podmínky natolik, aby to pašování diamantů zabránilo. Je tedy více než pravděpodobné, že i nadále budou naleziště, která budou fungovat jako potenciální přísun prostředků pro ilegální aktivity jako jsou: terorismus, organizovaný zločin, či povstalecké aktivity. Největším nepřítelem tohoto systému bude pravděpodobně čas, protože v současnosti

---

⁴⁷ Zpracováno na základě: Global Witness: Kiberley Process At Risk, 3.11. 2006, dostupné na: http://www.globalwitness.org/media_library_get.php/284/1244732689/KimberleyProcessAtRisk.pdf

⁴⁸ Zpracováno na základě: Global Witness, dostupné na: http://www.globalwitness.org/pages/en/conflict_diamonds.html

jsou vzpomínky na masakry v některých afrických zemích stále čerstvé a s tím i souvisí náklonnost jednotlivých vlád s dodržováním preventivních a doporučených kroků a prováděním jednotlivých kontrol, ale je více než pravděpodobné, že ochota se bude postupně snižovat a s ní i důraznost.

Závěr

Hledání spojitostí mezi nedostatečným vymezením vlastnických práv a vznikem krvavých diamantů zejména v západní a střední Africe bylo velice zajímavým úkolem. První část ve stručnosti vysvětlila základní problematiku vlastnictví, jeho vymezení a také pojmy, které s tím úzce souvisí. Také byly přiblíženy hlavní názorové proudy významných ekonomů a filozofů novověkých dějin. V části druhé jsme si stručně řekli, jak diamanty vznikají a jaký způsobem se dělí a zároveň oceňují. Následně jsme poznatky z části první prakticky aplikovali na hlavních událostech, které předcházely kruté občanské válce v Sierra Leone od nalezení diamantů. V závěru druhé části jsme si díky studii *Diamonds Blood and Taxes* dokázali odpovědět na otázku, jaké faktory hrají zásadní roli v tom, zdali země s nerostným bohatstvím dokáže svou ekonomiku rozvíjet, nebo zda propadne občanským nepokojům. V závěru jsme si vysvětlili, jakým způsobem funguje KP, jaké má slabiny a nedostatky, a našli jsme možná doporučená řešení.

V průběhu této práce pro mě bylo velkým překvapením, jak složité je získat relevantní a zároveň aktuální data o jakýchkoliv částech diamantového obchodu. Neustále jsem narážel na překážky v podobě pouze privátních či placených přístupů do interních databází. Z tohoto ohledu se pro mě stal největším zklamáním samotný Kimberleýský proces, který zpřístupňuje široké veřejnosti pouze výroční zprávy, ve kterých se až na malé výjimky opakuje stále to samé a zvláště od renomované společnosti hlásající transparentnost bych očekával přístup i k interním datům a informačním databázím, které vznikají na základě dohody jednotlivých účastníků. Toto však jen ve mně utvrdilo, že diamantový průmysl celosvětově funguje v uzavřeném okruhu lidí, který má své hranice, přes které se „běžný smrtelník“ nemá šanci dostat a tím si udržuje svojí atraktivnost a exkluzivitu.

V otázkách týkajících se budoucnosti a dalšího vývoje problematiky krvavých diamantů, se tak osobně domnívám, že k dalším velkým konfliktům sponzorovaných krvavými diamanty nedojde. V našem rozboru jsem zjistili, že cesta k občanské válce byla celkem dlouhým procesem, ve kterém docházelo dlouhodobě k obrovským pochybením vlády a v současnosti veškerý obchod s diamanty podléhá velké mezinárodní pozornosti. Také si musíme uvědomit, že ložiska aluviálních diamantů jsou omezená a z velké části vytěžena a tudíž budou rychle docházet a těžba diamantů se postupně přemění na čistě průmyslovou.

Za největší riziko budoucích konfliktů týkajících se těžby diamantů bych považoval Antarktidu. Podle odhadů odborníků by Antarktida mohla být bohatá na velká ložiska kvalitních diamantů, ale mezinárodní smlouvy tam zatím žádnému státu neumožňují těžbu. Čím však budou diamanty vzácnější a jejich nalezišť bude méně a méně, tím více bude Antarktida přitahovat světovou pozornost a tím opět narážíme na problematiku vlastnických práv a jejich dostatečného vymezení.

Seznam zdrojů

- 1) Diamond International Corporation, Vznik Diamantů. Dostupné na: http://www.dic.as/cz/0_27-vznik_diamantu
- 2) Encyklopedie wikipedia, diamanty, dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Diamanty#.C4.8Cistota>
- 3) Encyklopedie wikipedia: diamant, dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Diamant>
- 4) Encyklopedie wikipedia: Sierra Leone, dostupné na: http://en.wikipedia.org/wiki/Sierra_Leone
- 5) European Commission: The EU and the Kimberley Process (conflict diamonds), dostupné na: <http://news.nationalgeographic.com/news/2006/12/061208-blood-diamonds.html>
- 6) Global Witness: Conflict Diamond Scheme Must Suspend Zimbabwe, 12.12.2008, dostupné na: http://www.globalwitness.org/media_library_detail.php/695/en/conflict_diamond_scheme_must_suspend_zimbabwe
- 7) Global Witness: Conflict Diamonds dostupné na: http://www.globalwitness.org/pages/en/conflict_diamonds.html
- 8) Global Witness: Kimberley Process At Risk, 3.11. 2006, dostupné na: http://www.globalwitness.org/media_library_get.php/284/1244732689/KimberleyProcessAtRisk.pdf
- 9) Global Witness: Reforming the DRC Diamond Sector, Global Witness Publishing Inc. 2006, dostupné na: http://www.globalwitness.org/media_library_get.php/276/1244754881/GW_RDRCDSENG.pdf
- 10) Holman, Robert a kol.: Dějiny Ekonomického myšlení, 3. vydání, Praha: C.H. Beck, 2005, ISBN 80-7179-380-9.
- 11) Holman, Robert: Ekonomie, 4. aktualizované vydání, Praha : C.H. Beck, 2005.
- 12) Joch, Roman: Přednášky z politických ideologií, LS2009
- 13) Kimberley Process Certification Scheme Secretariat- Namibia: Public Statement on the Situation in the Marange Diamond Fields, Zimbabwe, březen 2009, dostupné na: Dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/download/getfile/837>
- 14) Kimberley process: Public Statistics Area, dostupné na: <https://mmsd.mms.nrcan.gc.ca/kimberleystats/publicstats.asp>
- 15) Kimberley Process: Third Year Review, 2006, dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/download/getfile/3>
- 16) Kuchta, Daniel: Diamanty jsou věčné, 2008, dostupné na: <http://www.investujeme.cz/clanky/diamanty-jsou-vecne/>
- 17) Lansana, Gberie: Diamonds Industry Annual Review: Sierra Leone 2006, 2006, ISBN: 1-894888-91-X, dostupné na: <http://www.pacweb.org/f/images/stories/documents/annual%20review%20sl%202006.pdf>
- 18) Mařík, Karel: Váha- Cenový Faktor Všech Drahých Kamenů, dostupné na: <http://www.gemsmarik.com/dr-kam-drahe/dr-kam-drahe-5.htm>
- 19) Roach, John: "Blood Diamonds" and How to Avoid Buying Illicit Gems, National Geographic News, 2006, dostupné na: <http://news.nationalgeographic.com/news/2006/12/061208-blood-diamonds.html>
- 20) Roy, Maconachie: Diamond mining, governance initiatives and post-conflict development in Sierra Leone, University of Manchester: 2008, dostupné na: <http://www.bwpi.manchester.ac.uk/resources/Working-Papers/bwpi-wp-5008.pdf>

- 21) Řehák, Aleš: O diamantech, dostupné na: <http://www.alesrehak.com/o-diamantech.htm>
- 22) Security Council, 22.10.1999, dostupné na: [http://www.undemocracy.com/S-RES-1270\(1999\)/page_3](http://www.undemocracy.com/S-RES-1270(1999)/page_3)
- 23) Sierra Leone Web, dostupné na: <http://www.sierra-leone.org/about.html>
- 24) SMILLIE, IAN- GBERIE, LANSANA- HAZLETON, RALPH: The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security : Complete Report, DIANE Publishing, 2000, ISBN 0756707927, 9780756707927, dostupné na: http://books.google.com/books?id=vJ3ivXIW_dsC&printsec=frontcover&hl=cs
- 25) Smith, Adam, Pojednání o Podstatě a Původu Bohatství Národů (wealth of nations), Praha: Liberální institut 2001.
- 26) SNYDER, Richard- BHAVNANI, Ravi : Diamonds, Blood and Taxes: A Revenue-Centered Framework for Explaining Political Order, The Journal of Conflict Resolution, Vol. 49, No. 4, Paradigm in Distress? Primary Commodities and Civil War (Aug., 2005), Dostupné na: <http://www.jstor.org.ezproxy.vse.cz/stable/30045131?&Search=yes&term=african&term=diamonds&term=west&list=hide&searchUri=%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dwest%2Bafrican%2Bdiamonds%26gw%3Djtx%26prq%3Dafrican%2Bdiamonds%26Search%3DSearch%26hp%3D25%26wc%3Don&item=2&ttl=1675&returnArticleService=showArticle>
- 27) Šíma, Josef: Ekonomie a právo. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 8024507498.
- 28) Šíma, Josef (editor): Právo a Obrana jako Zboží na Trhu ,Praha: Liberální institut, 1999, ISBN 80-902701-5-8.
- 29) Šíma, Josef: Vlastnické právo vs. „Veřejný zájem“, Konzervativní Institut, Bratislava, 2006. Dostupné na: <http://www.libinst.cz/clanky.php?id=702>
- 30) United States Agency for International Development (USAID): Sierra Leone "Conflict" Diamonds, 2001, dostupné na: http://pdf.dec.org/pdf_docs/PDABT690.pdf
- 31) Vorlíček, Jan- Vostrovská, Zdena: Úvod do Hospodářské a Sociální Politiky, Praha: Oeconomica, 2005, ISBN 80-245-0954-7.
- 32) World Diamond Council (WDC): Conflict Diamonds, dostupné na: <http://www.diamondfacts.org/conflict/index.html>
- 33) Zastupitelský úřad ČR v Akkře: Souhrnná Teritoriální Informace Sierra Leone, 6.10.2008. Dostupné na: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/sierra-leone-2008-10-06.pdf>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Věznovo dilema

str.6

Tabulka č. 2: Riziko občanské války

str.30

Seznam grafů

Graf č. 1: Monopol	str. 11
Graf č. 2: Export Sierra Leone- karáty	str. 27
Graf č. 3: Export Sierra Leone- USD	str. 27

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Diamond Miners	str. 14
Obrázek č. 2: Diamanty- hmotnost	str. 15
Obrázek č. 3: Diamanty barva	str. 15
Obrázek č. 4: Diamanty čistota	str. 16
Obrázek č. 5: Diamond shape	str. 17
Obrázek č. 6: Sierra Leone Map	str. 18
Obrázek č. 7: Siaka Stevens	str. 22